

Clemens van der Ven

‘Huizen als De Loet vind je niet in Den Bosch’

Clemens van der Ven in de eetkamer. (Foto: Olaf Smit)

‘Met mappen vol schepenakten, op een eeuw na compleet, en een nog grotere stapel bouwtekeningen uit 1930 is De Loet waarschijnlijk een van de best gedocumenteerde oude huizen in ons land’. Zo stond te lezen in de beschrijving van het perceel Peperstraat 6, genaamd ‘Huizinghe De Loet’, in de rubriek ‘Aanzienlijke Huizen’ van Bossche Bladen no. 4 van jaargang 2. Met aanvullende informatie meer dan gecompleteerd en voorzien van honderden, deels niet eerder gepubliceerde foto’s en afbeeldingen, is alle documentatie in zo’n zes jaar tijd bijzonder fraai te boek gesteld. Het resultaat: een standaardwerk dat het ook nog eens uitzonderlijk mooi ingerichte perceel Peperstraat 6 in alle opzichten recht doet.

Vanwege de koffie vangt het interview met Clemens van der Ven (66), de trotse bewoner van *Huizinghe De Loet*, aan in de van top tot teen Delftsblauwe keuken, als zodanig nog maar vijf jaar bestaand, maar het resultaat van 30 jaar collectioneren. Op dat moment hebben we het paradijs al mogen ervaren in de vorm van een idyllische en royale binnenstadstuin met op de achtergrond het unieke theehuis, met in pandig balkon waarop rond een prachtig uurwerk een speels carillon, ‘een porseleinen muziekgroepje’, voor een permanente bezetting zorgt.

Om het boek, op het moment van interview nog in drukproef, te bewonderen verhuizen we van de keuken naar de middelste van de drie woonvertrekken, achtereenvolgens de herenkamer, de eetkamer en de salon waar klassiek en antiek harmonieus samenwonen. Clemens van der Ven kocht dit huis in 1972 van Lodewijk de Gruyter. ‘Er was nog weinig historisch begrip in die tijd. De binnenstad was helemaal ontvolkt. De huizen waren niet te verkopen. Daarom ook net het moment dat het nog te betalen was.’

Burenruzies

‘Bij de verkoop kwam Lodewijk de Gruyter met een schoenendoos vol papieren aan, met de mededeling: dat schijnt iets met het huis te maken te hebben.’ De archivaris van de abdij van Heeswijk, H. van Bavel, was zo vriendelijk de stukken uit te zoeken en na verloop van tijd kreeg Clemens van der Ven ze keurig gearchiveerd terug in drie mappen, de eerste met Eigendomsbewijzen 1497-1623, de tweede met Eigendomsbewijzen 1731-heden, en de derde met Servituten 1543-1707. De laatste map, betreffende erfdienstbaarheid, laat o.a. zien dat ‘er heel wat middeleeuwse burenruzies zijn uitgevochten tot voor het hof van Karel de Vijfde’.

‘Het sloeg in als een bom. Welk huis heeft zo’n documentatie als De Loet? Het inspireerde mij om er allerlei dingen bij te gaan zoeken. Zo kreeg ik onder meer de beschikking over oude foto’s, nog van voor de bewoning van dit huis door Lodewijk de Gruyter.’

Voor een historicus om van te smullen. Volgens Clemens van der Ven sprong Jan van Oudheusden, directeur van de BRG (Brabantse Regionale Geschiedbeoefening) ‘door het plafond’ toen hij hem een jaar of zes geleden tijdens een tuinfeest deze schat aan historische gegevens liet zien. De rest laat zich raden: Jan van Oudheusden verklaarde zich maar al te graag bereid de geschiedenis van *Huizinghe De Loet* voor Clemens van der Ven in boekvorm te gieten. Beiden waren het er snel over eens: dit huis was het meer dan waard. Van der Ven: ‘Het is altijd een rijk groot huis geweest. Er hebben altijd mensen in gewoond die wat voor de stad betekenden. Bij het afscheid van Karel de Vijfde en bij het vertrek van Philips de Tweede naar Spanje was het bijvoorbeeld beide keren de toenmalige bewoner van dit huis die naar de afscheidsreceptie moest.’

Röntgenfoto

In het huis en zijn bewoners – magistraten, artsen, kooplieden – weerspiegelt zich ook de historie van de stad. ‘Was het vroeger de katholieke adel die hier woonde, na de inname van de stad door Frederik Hendrik in 1629, nam de protestantse elite er bezit van; in de negentiende eeuw, de tijd van de opkomst van zelfstandige artsen, vestigden zich hier in de loop der jaren meerdere geneesheren, terwijl in de bewoning door Lodewijk de Gruyter het tijdperk van ‘de katholieke industrialisatie’ zich aankondigt.’

‘Het is de verdienste van Jan van Oudheusden dat hij het hiaat in de zeventiende eeuw – het gat tussen Map I en Map II – heeft opgevuld. En dat niet alleen, hij heeft terug in de tijd tot 1361 toe alle bewoners opgespoord. En dat wil wat zeggen. Er is niet of nauwelijks een huis in Nederland, waarvan 650 jaar onafgebroken bewoning is getraceerd. Het tekent de tijd en de mensen én hun betekenis voor de stad. Als je ziet wat de mensen meemaakten zie je, als een soort röntgenfoto, de geschiedenis van de stad.’

Clemens van der Ven noemt het voorts de verdienste van het boek dat Jan van Oudheusden als historicus een aantal beelden heeft bijgesteld. Zo blijkt dat het met de protestantse overheersing na 1629 eigenlijk wel meeviel. ‘Je publieke status was belangrijker dan je godsdienstige gezindheid’.¹ Ook ten aanzien van de naam Peperstraat, overigens al bekend vanaf de veertiende eeuw, heeft Jan van Oudheusden meer duidelijkheid proberen te verschaffen. Deze heeft niets met (de teelt van) peper te maken en nog minder met ‘peperduur’, zoals de volksmond wilde. ‘Waarschijnlijker is dat in de naam de echo doorklinkt van de oude land-

Huizinghe De Loet in de Peperstraat. (Foto: Olaf Smit)

Achterzijde van De Loet. (Foto: Olaf Smit)

schappelijke omgeving. Peper is een naam die in deze streken onder meer gegeven werd aan de matenbies, een plant die groeit in nat en moerassig terrein.² En het terrein waaraan de Peperstraat haar naam ontleent gaf een scherpe daling te zien ten opzichte van de donk, waarop de Sint-Jan en de latere Parade zijn ontstaan.

Onthulling

Niet alleen qua tekst maar ook om zijn illustraties mag dit boek zonder meer een onthulling worden genoemd. Jac. Biemans van het Bossche stadsarchief verzamelde meer dan 300 foto's in kleur. Daar zitten veel nog niet eerder gepubliceerde afbeeldingen bij, zoals die van een middeleeuws muziekbalkonnetje. Gelet op het muziekbalkon in het theehuis in de tuin van *Huizinghe De Loet* een alleraardigste toevalligheid. Interessanter echter is dat Jac. Biemans contact heeft gelegd met een familie in Zwitserland, die in het bezit is van een hele serie aquarellen en tekeningen van 's-Hertogenbosch, gemaakt door een militair, die hier net na de Franse tijd gelegerd was. De collectie, die dateert van 1815-1819, is door de familie ter beschikking gesteld. De luitenant was gedetacheerd in de Hoofdwacht, tegenwoordig Hotel Central, en het is dus geen

wonder dat hij verschillende schilderijen van de Markt heeft gemaakt. Waarbij een waarop tot voltooiing van Clemens van der Ven zijn geboortehuis staat. Op een ander schilderij zie je achter de oostzijde van de Markt nog de vroegere Sint-Annakapel, veel groter dan het woord kapel te vermoeden geeft. Noemenswaardig is bijvoorbeeld ook het landschap dat de luitenant schilderde van wat nu het Heetmanplein is, compleet met twee molens op de wallen. Chalet Royal is nog in geen velden of wegen te bekennen. Ook staat in het boek een reproductie van een oud schilderij van het Zuidertransept van de Sint-Jan, dat bij Clemens van der Ven in de salon hangt. Dat is daarom zo interessant omdat op het portaal nog resten zijn waar te nemen die onthullen dat de Sint-Jan vroeger aan de buitenkant gedeeltelijk ook gepolychromeerd is geweest, gelijk sommige Franse kathedralen. Een ander interessant detail is de zogenaamde 'protestantse raamindeling' die de Sint-Jan tijdelijk heeft gekend nadat een verwoestende storm de gotische vensters had vernield.

Top-antiquair

Het schilderij is een van de vele toegevoegde waarden die *Huizinghe De Loet* aan Clemens van der Ven te danken heeft. Het feit dat Clemens van der Ven antiquair is en Den Bosch zeer toegedaan laat zich aan alle kanten van het huis aflezen. Dat hij ondanks zijn afkomst, het eens zo gerenommeerde modehuis Frits van der Ven, antiquair is geworden, is niet zo verwonderlijk als het misschien wel lijkt. 'De naam Van der Ven had inderdaad het aureool van modehuis en bonthandel, maar als tiende van de dertien kinderen was door oudere broers al in de opvolging van Frits van der Ven sr. voorzien. Onze ouders waren echter ook zeer geïnteresseerd in kunst. Al jong namen ze ons mee naar de antiekbeurs in Delft. Ze waren zelf ook verzamelaar.' 'Als antiquair ontdek je natuurlijk ook de Chinese kunst, in het bijzonder Chinees porselein.' Daarin heeft Clemens van der Ven – medeoprichter van de Antiekbeurs Amsterdam en de Tefaf in Maastricht! – zich zodanig gespecialiseerd dat hij zich op dit gebied tot de top vijf, zes in Europa mag rekenen. In een neef, zoon van Jan van der Ven, heeft hij een waardig opvolger gevonden, die – in het voormalige Stedelijk Gymnasium aan het Nachtegaalslaantje – ook het tussentijds verdwenen fenomeen van de galerie weer gestalte heeft gegeven.

Stichting

Clemens van der Ven en zijn vrouw Neeltje hebben geen kinderen. Om hun bezit voor de toekomst vei-

De porseleinen klokjes van het carillon in de gevel van het theehuis in de tuin. (Foto: Olaf Smit)

lig te stellen zijn ze bezig een stichting in het leven te roepen, die Peperstraat 6 als huismuseum moet behouden, als zodanig een verrijking van het culturele erfgoed van de stad. Dit temeer ‘omdat wij in Brabant zo’n achterstand hebben op het gebied van stichtingen en kleine musea zoals je die in Holland hebt. In Brabant is weinig aan het culturele bewustzijn gedaan. De patriciërs van weleer staken alle geld in de kerk, niet in profane dingen. Huizen als *De Loet* vind je niet in Den Bosch. Het is een van de rijkste huizen van de stad. Het is nog helemaal intact, tot de schuifdeuren in de wanden aan toe. In de 35 jaar dat we hier wonen hebben we alles gedaan om de juiste inrichting te vinden. Het boek is een soort illustratie van het huis en zijn geschiedenis.’ Clemens van der Ven is dan ook bijzonder verheugd dat tal van instanties – onder andere de gemeente ’s-Hertogenbosch en het Prins Bernhardfonds in Brabant – deze dure uitgave mede mogelijk hebben gemaakt.

Naam

Anders dan gedacht hoeven we voor de naam *Huizinghe De Loet* niet zo ver terug als de geschiedenis van dit huis zou doen vermoeden. De geestelijke vader van de naam *De Loet* is namelijk Clemens van der Ven zelf. ‘Ik heb het huis genoemd naar de eerste bewoonster uit 1361, Mechtelt van Loet. En ik vlei me met de gedachte dat zij familie is van Dirc van Loet, de koster van de Sint-Jan die omstreeks 1380 betrokken was bij de ontdekking van het wonderbeeld van o.l. Vrouw. De naam Van Loet komt verder in de hele geschiedenis van Den Bosch niet voor.’

Noten

- 1 Zie hierover de dissertatie van A. Vos, *Burgers, broeders en bazen. Het maatschappelijk middenveld van 's-Hertogenbosch in de zeventiende en achttiende eeuw* (Hilversum 2007).
- 2 Zie M. van der Heijden, ‘De Peperstraat’, in: *Bosche Bladen* 4 (2002) 122-123.